

NA PERIFERIJ SVIJETA

NAS
SURADNIK
U ŠKOLI
NAJVEĆEG
ARHITEKTA
DANASNJICE,
POKOJNOGA
FRANKA LLOYDA
WRIGHTA

Taliesin je Wrightov prkos stanovanju u velikim gradovima

Sljedbenici Franka Lloyd Wrighta u Taliesin Westu su jedini studenti na svijetu koji su sami izgradili svoj studentski dom • »Gorski vijenac« u toj je američkoj pustinji popularniji od mnogih glasovitih knjiga američkih pisaca • U Taliesinu ni jedna vrata nemaju brave ni ključa

Najneobičnija škola arhitekture jamačno je ona u Taliesin Westu, koja je ostala kao nastavak aktivnosti poznatog arhitekta Franka Lloyd Wrighta. Prije mnogo godina, 1938, slavni arhitekt odabire zemljište u pustinjskome dijelu Arizone, udaljeno 40 kilometara od najbližega grada, i sa skupinom mladih pristaša i vatrenih sljedbenika počinje izgradnju najromantičnije grupe objekata moderne arhitekture. U taj zabačeni kutak donijeli su nešto drva, cementa i šatorskoga platna, i pustinjskim kamenjem, kojega ondje ima napretek, izgrađuju prostore za rad i boravak, malo kazalište i galeriju, a novi sadržaji dodaju se do današnjih dana. U vrijeme mojega skorajšnjeg posjeta upravo je dovršena zdravstvena stanica, a studenti, pod vodstvom

starijih kolega, počeli su zidati veliku studentsku garderobu.

Svakoga jutra u 6 sati zvonjava s omanjega zvonika oglašuje buđenje i početak radne aktivnosti u Taliesinu.

Romantika izvire u ovom kraju, i to je razlog dolaska taliesinske družine ovamo.

No, vratimo se u vrijeme kad Olga Lazović, kći vrhovnoga suca bivše kraljevine Crne Gore, slučajno u jednom američkom teatru susreće slavnog arhitekta. Nagla ljubav, sreća i smirenje u njihovim dotada nemirnim životima. Crnogorska ljepotica, nadarena za glazbu, ples i pisanje, odgajana u licejima Moskve i Pariza, za više od trideset godina davala je podršku i utočište u koje je Wright bježao kad bi mu se god učinilo

da se sav svijet urotio protiv nje. Današ je Olgivanna Wright duša i simbol te zajednice. Direktor je Wrightove fundacije i prva osoba Taliesina. Ona je mudrac, učitelj, prijatelj, majka, hrabra žena, koja se s Wrightom uputila u pustinju da bi zajedno stvorili Taliesin.

Petnaest godina nakon muževe smrti ona vodi tu koloniju na način kako su to nekad zajedno radili. Dat će poticaj arhitektu, podučiti studenta, primiti klijenta. Nedjeljom izjutra propovjedać će o kupljenju zajednici. Ove nedjelje tema je bila: štetni utjecaj novca na ljudski duh. Prije nekoliko godina Olgivanna je povela cijelu dužinu u posjet svom rodnom kraju i svi pričaju s oduševljenjem o Jugoslaviji, osobito o Crnoj Gori. Postoje ozbiljni planovi o ponov-

nom posjeti. Njgoš i »Gorski vijenac« ovdje su popularniji od mnogih američkih djela. Ponekad mi se čini da mi je pruženo izvanredno dvotjedno gostoprimstvo i stoga što dolazim iz zemlje odakle je Olga Lazović otišla u svijet.

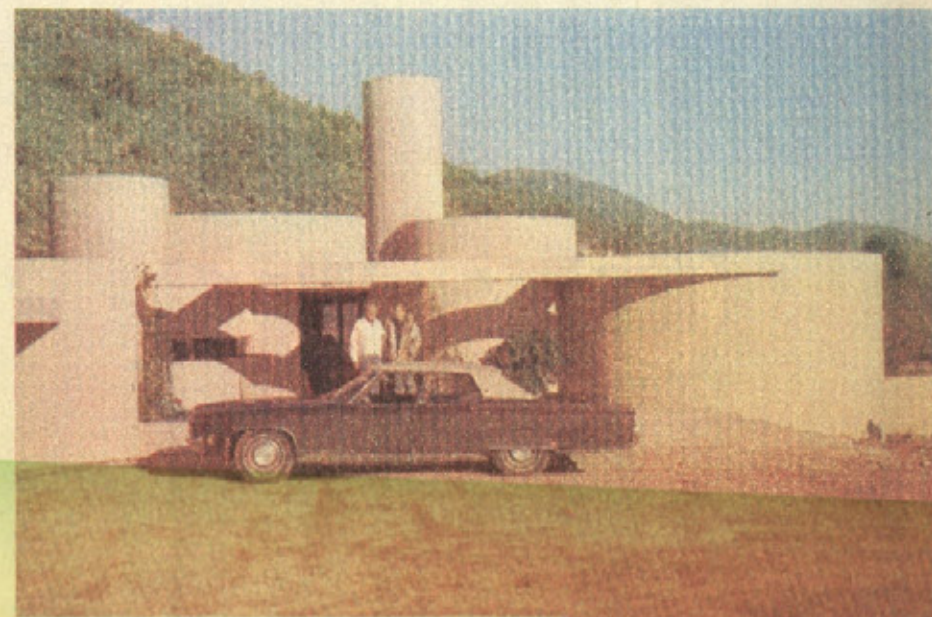
Današ u Taliesinu živi i radi sedamdesetak ljudi, arhitekata s obiteljima i studenata. Po završenoj srednjoj školi mladi ljudi dolaze u Taliesin, podgrijani vatrom Wrightove arhitekture da se ovdje školuju idućih osam godina. U pustinji je tako rasuto tridesetak malih studentskih prebivališta.

Svu brigu oko održavanja naselja preuzimaju studenti i učitelji ravnopravno. Svatko, bez obzira na položaj, uzima metlu, stavlja pregaču, pere prozore, cijepa drva ili servira drugima za stolom. Nakon blagovanja svatko pere svoj pribor. Iznenađio sam se, iako bez razloga, da je i Wesley Peters, današnji prvi arhitekt Taliesina, to isto radio. U 16 sati prestaje radna aktivnost, ali mnogi nastavljaju posao. Studenti odlaze slušati predavanja, rade na vlastitim projektima, jer će preko vikenda doći i mnogi posjetitelji da obliđu neobični Taliesin. Uz naplatu od dva dolara njima je za sat vremena pokazano naselje, projekti i makete, a domaću atmosferu dožive na kraju kad ih ponude čajem i biskvitom. Posjetilac, svakako zamijeti da ni jedna vrata u Taliesinu nemaju brave ni ključa, niti ima neki prostor u koji je zabranjen ulaz.

Svaka subotna večer, završetak radnog tjedna, svečan je trenutak. Gđa Wright priređuje »cocktail party« za svu družbu.

Bruce Pfeiffer, sekretar gospođe Wright, jedan je od onih studenata koji je došao i zauvijek ostao u Taliesinu. Njegov otac, tvorničar cipela iz Bostona, nikako nije shvaćao sinovu ljubav za taj život na periferiji svijeta, niti je mogao razumjeti da u svojoj golemoj produkciji cipela nema onih pravih za sina. Jer, Bruce je tvrdio da prave cipele rade Jugoslaveni i prilikom posjeta našoj zemlji ponio ih je hrpu sa sobom.

Od arhitektonskih poslova zajednica dovršava nekoliko projekata što ih je započeo sam Wright, a, uz to, pokušavajući očuvati njegov smisao organske arhitekture, projektiraju nove narudžbe. Jedna

Ovo je zdanje investitoru svakako donijelo glavobolju, ali je svjetskoj arhitekturi pribavilo još jedan izuzetan prilog F. L. Wrighta

Ovo je jedna od posljednjih slika čuvenog arhitekta i njegove supruge, koja je »krivac« što je ovdje u ovoj američkoj pustinji Njgošev »Gorski vijenac« popularniji od mnogih glasovitih američkih knjiga

od najznačajnijih u posljednje vrijeme došla je s iranskoga dvora i upravo je ovih dana dovršena jedna od dvije palače za šahovu sestru princezu Shams Pahlavi. Uz arhitekturu Taliesin njeguje i druge umjetnosti. Pjevački zbor, što okuplja više od polovice družine, vježba u rano zoru, odmah poslije doručka. Neki se bave skulpturom i slikanjem, a navečer, kad život zamre, uz zvukove pustinje čuje se svirka s violine, klavira ili violončela. Jednom je godišnje svečanost. U maloj kazališnoj dvorani uzvanici i posjetitelji promatraju scensku predstavu u kojoj sudjeluje sav Taliesin. Olgivanna komponira, Iovanna, njena

kći, vrstan je koreograf; uz svakodneve pokuse zbor i orkestar uvježbani su, a za ovu potrebu poneki će arhitekt navući glumčetu odoru.

Taliesin je način života više nego škola, biro, arhitektura.

Ljeti se pustinja užari i družina napušta Taliesin West. Seli se na sjever, u hladniji Wisconsin, u Taliesin East, ljetno prebivalište, u šumskim predjelima. Studenti se tako ni ljeti ne razilaze, nego u koloni od dvadesetak kola voze dugi put preko kontinenta, a s jeseni se opet vrte, kao što to rade više od tridesetak godina.

Lenko PLESTINA

ODABERITE VOZIL ZA SVOJE POTREBE

IMV I RENAULT proizvode vozila između kojih ćete vrlo lako odabrati svoj automobil - automobil koji će zadovoljiti Vaše potrebe.

Ekonomični u održavanju - ugodni u vožnji. Automobili RENAULT - IMV.

O povoljnim uvjetima kreditiranja informirajte se u poslovnica IMV-a.

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL
NOVO MESTO

R4 R12 R16

RENAULT 4 - poznati, već slavni »mali div«. Uz minimalnu potrošnju goriva, pruža maksimalne mogućnosti smještaja putnika i tereta. Preklapanjem zadnjeg sjedišta zapremine prtljažnog prostora povećava se na 1185 dm³. Jednostavan je za održavanje. Pod normiranim uvjetima potrošnja goriva 5,5 l na 100 km. Snaga motora 34 KS, zapremina 845 ccm.

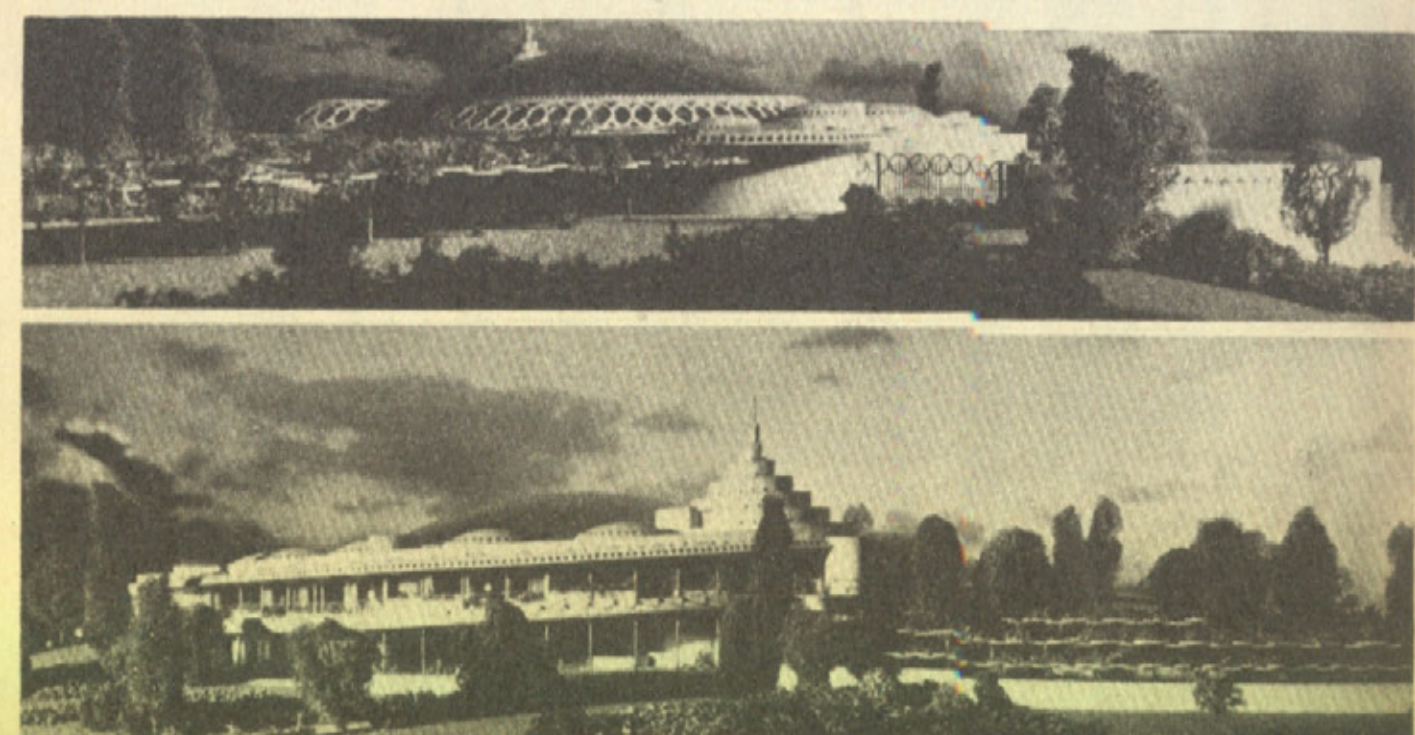
RENAULT 12 - SMANJENIM POREZOM SADA SNIZENA CIJENA. Udoban, siguran, prostran i ekonomičan. Dotjerani designe. Vozilo visoke kvalitete, unutarnja oprema i komande prilagođene su anatomiji tijela i udobnosti pokreta. Obiteljski automobil. RENAULT 12 spada među brža vozila, 1289 ccm, 54 KS, a potrošnja pod normiranim uvjetima samo 8,5 l na 100 km. OD SADA I POVOLJAN TVORNIČKI KREDIT, 30.000 D PO VOZILU.

RENAULT 16 TS - Za ljude koji puno i rado putuju bez napora, ugodno i snažno vozilo. Guta kilometre, a ne benzin. Prostran i snažan RENAULT 16 TS idealan je poslovno obiteljski automobil sa pet vrata i nizom dotjeranih detalja. Zapremina 1565 ccm, 87,5 KS, a potrošnja pod normiranim uvjetima 9,3 l na 100 km. OD SADA I POVOLJAN TVORNIČKI KREDIT.

ZA RENAULT 12 I RENAULT 16 TS DRUŠTVENOM SEKTORU ODOBRAVA SE 50 POSTO KREDITA

Palača za princezu Shama, sestru šaha Reze Pahlevija, jedan je od pokušaja očuvanja Wrightovih principa, za čime i teže njegovi učenici i sljedbenici.